

Zonderlinge en bijzondere Gentse straatnamen: Sint-Antoniuskaai en Kolveniersgang

WAAR HAALDEN DE GENTSE KOLVENIERS HUN PATROON SINT-ANTONIUS VANDAAN?

Luc Devriese

Inleiding

Een van de meest populaire heiligen in onze streken was Sint-Antonius. Dat was een belangrijke vroegchristelijke figuur (derde-vierde eeuw) die in kerkelijke teksten meestal onderscheiden wordt van een andere Sint-Antonius ('van Padua') door de toevoeging eremijt of abt. De Antonius die ons hier bezig houdt, trok zich in een Egyptische woestijn terug en als werd als het ware de verpersoonlijking van de asceet, de heremiet of eremijt. Hij zou geleefd hebben van 251 tot 356, en dus 105 jaar geworden zijn. De heiligennaam kan dus tot verwarring leiden, vandaar ook de betiteling Antonius 'de Grote' of 'van Egypte' voor de sint in de titel hierboven. Daarmee zitten we al aan vier titels die deze heilige helpen identificeren. En dan is er nog een vijfde, de meest bekende: Antonius met het varkentje of Toontje met het zwijntje (afb. 1).

Afb. 1. Het 'zwijntje' van Sint-Antonius aan de ingang van de Cultuurkapel Sint-Vincent op de Sint-Antoniushof (foto 2018, detail).

Helemaal alleen wilde Antonius zijn als eremijt in de woestijn (Grieks: eremos), maar zijn levenswijze zou talrijke volgelingen aangetrokken hebben, bij zoverre dat er zich rond hem een gemeenschap van (vermoedelijk enkel) mannen verzamelde, waarvan hij als de ‘vader’ (Aramees: abba, vandaar Antonius abt) aanzien werd. Er zit dus een zekere tegenstelling in de twee titels abt en eremijt. De betekenis van deze Egyptische Antonius is niet gering omdat hij terecht of onterecht aanzien wordt als een van de stichters van het kloosterwezen en het monnikendom, ongemeen belangrijk in de Europese geschiedenis. Antonius is actueel meest gekend vanwege de voorstellingen op schilderijen

Afb. 2. Aanhef van het gilderegister uit 1522 (Stadsarchief Gent): ‘Desen bouck ...’. De versierde eerste letter (initiaal) D toont de heilige met zijn belangrijkste attributen (herkenningstekens): het varkentje, de abtenstaf en in het schild met gekruiste geweren: de letter T (overgenomen uit Vanderhaeghen, 1866).

van de bekoringen die de heilige eenzaat van de duivel te verduren kreeg. En, raar maar waar: die bekoringen brengen ons naar de Gentse Sint-Antoniushof bij het gelijknamige ex-schuttershof.

Vuurwapens

De leden van drie Gentse ‘gewapende’ gilden mochten en mogen zich nog steeds aan elkaar meten met handbogen, kruisbogen en degens. Schuttersverenigingen met een eeuwenoude geschiedenis namen elk een min of meer toepasselijke heilige als beschermer, alias patroon (uit het Latijnse patronus, vergelijk met de Italiaanse padrone: grote vader). Voor de handboogschutters was dat Sint-Sebastiaan, de kruisboogschutters hielden het bij de mythische drakendoder Sint-Joris en de schermers stelden zich onder de hoede van Sint-Michiel, een nogal vervaarlijke aartsengel. De eerste stierf met pijlen doorboord een heldhaftige (of heilige, als je wil) marteldood, de twee andere lieten zich zelfs niet door draken en duivels afschrikken. Ze gingen ze te lijf en versloegen ze met steekwapens.

Afb. 3. De ‘borstplaat’ bij plechtige gelegenheden gedragen door de ‘cnap’ van de gilde. Met weerom prominent de geweren en de T (uit Nota’s Van Werveke, Stadsarchief Gent).

Iets moeilijker zit het met het patroonschap van Antonius voor de vierde Gentse gewapende gilde, die van de ‘busschieters’ of kolveniers, schutters met vuurwapens (afb. 2 en 3), officieel gesticht in 1488, maar al enkele jaren eerder actief (Vanderhaeghen, 1866 en 1867a; Nota’s van Werveke in Stadsarchief Gent). Ze vormden een stedelijke semimilitaire vereniging van gegoede lieden die zich in hun vrije tijd met vuurwapens amuseerden. Zelf betrokken ze liefst ook nog kanonnen (afb. 4) bij hun wapentuig, maar die werden enkel bij speciale feestelijke gelegenheden in stelling gebracht (Vanderhaeghen, 1867a).

Afb. 4. In de gevelversiering van het gildehuis wilden de busseschieters graag uitpakken met hun pièce de résistance: een waarachtig kanon (foto 2018).

In tegenstelling tot wat vooral Amerikaanse wapenlobby's beweren, waren dergelijke wapens niet voorbehouden aan de adel. Daarvan getuigen o.m. de ledenlijsten van de Gentse gilde van Sint-Anthone (in Gentse teksten met of zonder h, ook Anthonis), met een overgrote meerderheid van gewone burgers en met, naast nogal wat edelen, ook leden 'met den priesterlijken staet' en... vrouwen: gildezusters (!), naast gildebreders (Vanderhaeghen, 1867b). Edelen waren tot in de 18de eeuw wel verplicht zich wapens aan schaffen op eigen kosten. Soms werd zelfs hun personeel daarin betrokken. Dit was nog

een overblijfsel van de feodale maatschappij waarin de leenman zijn leenheer op diens krijgstochten moest vergezellen en zijn land helpen verdedigen.

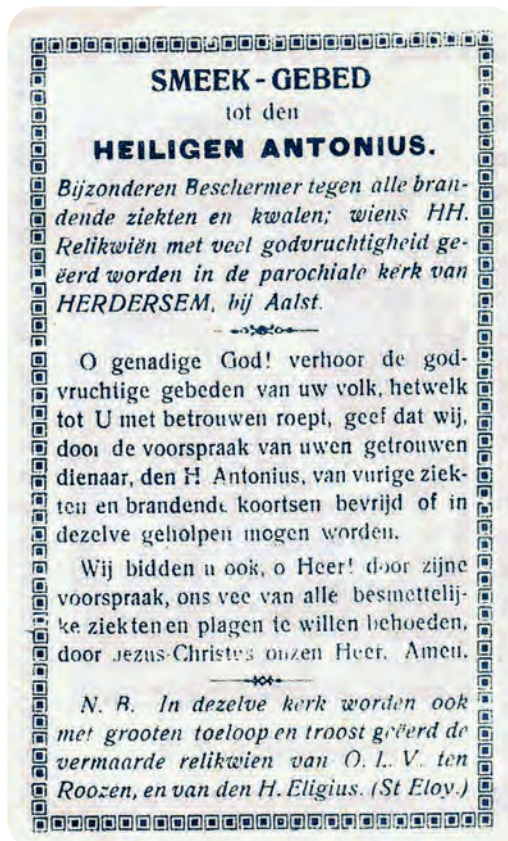
Verboden golden wel voor het ‘draegen van Sack-pistoletten ende andere Vier-waepenen die bedecktelyck gedraegen konnen worden’. Voor steekwapens hetzelfde. Ook het meebrengen van vuur- en steekwapens op bruiloften en andere feesten was verboden. Op het gebruik ervan bij twisten stonden strenge straffen. De gildeleden mochten de jacht ‘agter lande’ (op het platteland) vrijelijk beoefenen, en dit zoals op inlandse dieren als op ‘passagiers’ (trekvogels). Enkel sommige vogelsoorten mochten niet bejaagd worden (De Wulf, 1767; Vanderhaeghen, 1867c). Dat waren ‘swanen, oyvaers, reygers, putoiren (kleine reigerachtigen, zoals roerdampen), faisanten, pertryssen ofte andere gheprivilegieerde voghelen’. Het spreekt overigens vanzelf dat het merendeel van de bevolking zich geen dergelijke dure wapens kon permitteren.

De busschietters ontleenden de bus of busse in hun benaming aan de buisvormige loop van hun schiettuigen. Kolvenier is afgeleid, niet van kolf zoals in geweerkolf, maar van couleuvrier of couleuvrinier, soldaat gewapend met de couleuvre, een primitief type vuurwapen. In Gent werden in de eerste eeuwen vooral die Franse termen gebruikt, wat meteen al een indicatie geeft van de herkomst van dergelijke wapens bij ons. Het Frans vervormde het Latijnse woord coluber – colubra voor serpent, slang in het algemeen tot couleuvre. Meestal geeft men er (onterecht) de beperktere betekenis aan van adder (Latijn: vipera). Meer dan waarschijnlijk is de afleiding van beestjes naar vuurwapens zoeken in hun buisvorm. Ook het woord kanon heeft te maken met dat uitzicht. Het is ontleend aan het Italiaanse cannone (grote, zware stok, uit Latijn en Grieks canna-kanna).

Essentieel is, naast de buis, de ontbranding van een mengsel met kaliumnitraat (salpeter) als hoofdbestanddeel. In een besloten ruimte wordt dat een ontlading, een explosie, die een projectiel, een kogel, door de buis jaagt. Mits goed mikken, eventueel berekenen, volgt het projectiel de juiste baan door het luchtruim, om dood of vernieling te zaaien op of in het doelwit... of ernaast. Het explosief werd zeer toepasselijk buskruit genoemd, wat eigenlijk buiskruit betekent. Kruid duidt hier op het poedervormig mengsel: het schietpoeder, het ‘poer’. De ‘gecontroleerde’ explosie wordt verwekt door een vonk ‘geslagen’, eventueel met een ingebouwde ‘snaphaan’ uit een (vuur)steen of zwavelhoudend metaal. En precies daarmee belanden we welgemikt bij Sint-Antonius.

Sint-Antoniusvuur

Vanwaar haalden de busschutters hun patroon en hun naam? Ferdinand Vanderhaeghen (1866), die een uitvoerige en goed gedocumenteerde, mooi uitgegeven geschiedenis van de gilde schreef en zijn bronnen in een driedelige reeks uitgaf, durfde zich daarover niet uitspreken. Toch ligt het voor de hand, menen we: de keuze is te verklaren door de bescherming die de heilige Antonius zou geven tegen de ‘vurige’ ziekten, zoals het Sint-Antoniusvuur. Daar moet dus het verband gezocht worden met vuurwapens. Zo zien we dat sommige dorpen (afb. 5) populair waren als bedevaartplaats om bescherming van Antonius af te smeken ‘tegen het vliegende vuur’ en andere ziekten en kwalen, niet enkel van mensen en vee, maar ook tegen plantenziekten zoals ‘den brand in het vlas’ (Dhaene e.a., 1999). Vurige vlammen vormen trouwens een van de attributen van de heilige, zij het veel minder bekend dan het varken (Claes e.a., 2002).

Afb. 5. Een van de vele bidprentjes (santjes) te koop in bedevaartsoorden (hier Herdersem bij Aalst): om door ‘den H. Antonius van vurige ziekten en brandende koortsen bevrijd of in dezelve geholpen te mogen worden’.

De ziekten waartegen Antonius zou beschermen betreffen vooral de huid, of exacter: ze gaan meestal gepaard met kenmerkende, dikwijls rode huidletsels, tekenen die wijzen op hevige ontsteking, inflammatie. Let op de woorden! Een speciaal geval vormt ergotisme, moederkorenvergiftiging. Dit wordt verwekt door een toxine geproduceerd door een schimmel die op en in aren van rogge groeit en in het meel terecht kan komen. Tussen haakjes: in het Middelnederlands duidt koren niet op tarwe, maar op rogge. De doorbloeding van vooral vingers en tenen komt in het gedrang. Dit gaat gepaard met extreem hevige pijnen en leidt tenslotte tot afsterven door gangreen: ‘droog versterf’ of koudvuur. Vingers en andere ledematen gaan er uit zien als verkoold hout. In de middeleeuwen namen deze vergiftigingen soms het karakter van ware epidemieën aan. Dit werd de brandende ziekte (le mal des ardents), Sint-Antoniusvuur, ignis sacer (heilig vuur) genoemd, en voor hetzelfde geldt ook duivels vuur.

Al blijft het hedendaags dikwijls moeilijk te begrijpen hoe middeleeuwers er toe kwamen bescherming en genezing af te smeken van welbepaalde heiligen, mogen we toch aannemen dat de kwellingen van de woestijnheilige daarop leken. Men kan denken aan de duivels die de eenzame Antonius het vuur aan de schenen legden. Althans, zo staat het beschreven in de middeleeuwse versies van zijn levensverhaal, waaronder de meest invloedrijke, de *Legenda aurea* van Jacobus a Voragine (1228-1298). De hoogheilige man weerstond aan het vuur van de bekoringen, waaruit men meteen wilde afleiden dat hij ook zou beschermen tegen wat vaagweg het ‘vuur’, de ‘vurige’ ziekten, wondvuur, etc. genoemd werd. En tenslotte, nagenoeg onvermijdelijk: vanwege enkele vergezochte gelijkenissen tussen de menselijke aandoening en de builenpest, de ‘echte’ pest verwekt door *Yersinia pestis*, werd de heilige eremiet tot ‘pesteilige’ bevorderd. In het Luikerwaals had men het over l’feu d’Saint-Antône (De Cock, 1891). De titel van pesteilige deelde hij met andere sinnen, met Rochus als meest bekende. In de Dauphiné, bakermat van de Sint-Antoniusverering in West-Europa, werden de middeleeuwse epidemieën van ergotisme trouwens la peste de feu genoemd (Sandell-Dupeley, jaartal onbekend).

Op te merken valt dat in de eerste levensbeschrijving van de Egyptische Antonius door de tijd- en streekgenoot Athanasius, bisschop van Alexandrië, de bekoringen van seksuele aard waren en zeer expliciet aangeduid werden in termen die in latere beschrijvingen van heiligenlevens (hagiografieën) ondenkbaar zouden zijn (Hunink, 2013).

Afb. 6. Het hoofdgebouw van de schuttersgilde. Foto uit 1909 (collectie SCMS in Stadsarchief Gent). Links het optrekje van de aalmoezenier. Alles was, zoals toen gebruikelijk, wit gepleisterd.

Sint-Antoniusgildehuis en -hof

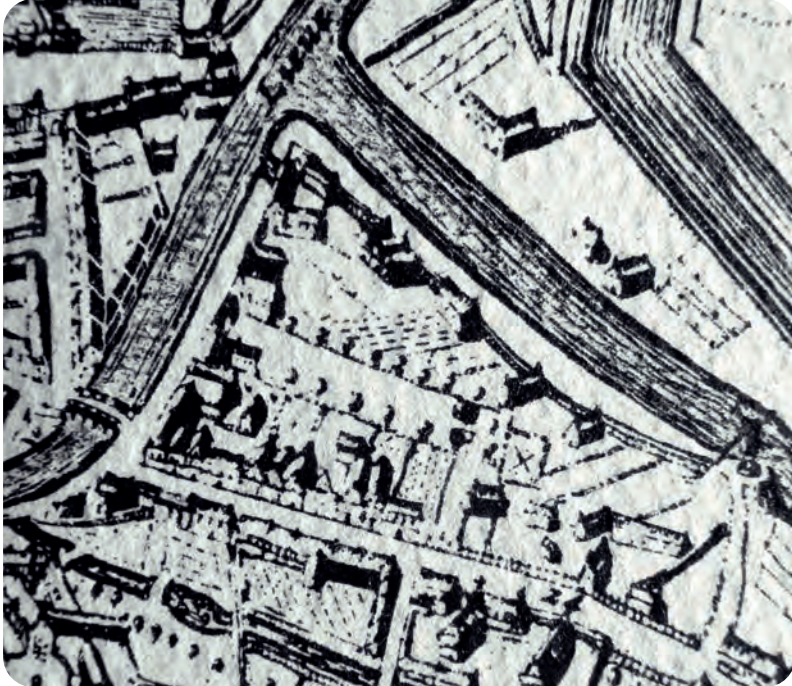
Gent hield aan het tijdverdrijf van de heren schutters, inclusief geestelijken, en blijkbaar ook dames, een imposant gildehuis uit 1639-1641 over aan de weg langs de Lieve. In de eerste decennia van hun bestaan als gilde verschooten de kolveniers hun poer aan de vest Einde Were op Ekkerghem (Vanderhaeghen, 1866 en 1867b). Dat vonden ze te ver afgelegen van het centrum en te dicht bij de vestorens waarin pestlijders opgenomen werden. Het stadsbestuur kocht in 1532 een groot terrein bij het Prinsenhof op een plek die toen bekend stond als Vogelenzang en stelde het ter beschikking van de gilde. De tijden werden echter al snel ongunstig voor dat dure tijdverdrijf - denk aan de bestraffing van Karel V en de calvinistische opstand – zodat het nog zowat een eeuw duurde vooraleer er opnieuw schot kwam in de schutterij (Steels, 1974). Na verkopen over en weer kwam het terrein in gildebezit en kon er gedacht worden aan het bouwen van een schutterslokaal, een naar prestige strevende vereniging waardig. De eerste steen werd in 1638 gelegd door de voorschepe-

Het Sint-Antoniushof te Gent, gelegen aan de kaai die denzelfden naam draagt, thans een tehuis voor oude vrouwen, zal eerlang worden afgebroken. Het gebouw dagteekent uit de 16e eeuw

Afb. 7. Achterzijde met centraal een verdwenen kapel, de huiskapel van de zusters, waarrond bij de afbraak enkele protesten kwamen: het interieur bevatte enkele vroege neogotische elementen (Bral, 1979). Volgens het onderschrift van deze krantenfoto was men in 1936 van plan het Sint-Antoniushof af te breken (knipsel uit Het Laatste Nieuws in DSMG). Het gebouw wordt hierin foutief gedateerd in de 16de eeuw. Enkele jaren later werd het gelukkig beschermd als monument.

nen van Keure en Gedele. In 1641 was het gebouw af (afb. 6 en 7). De gilde kende in die tijd haar grootste bloei en telde tot meer dan 900 leden. Stadsambtenaren werden trouwens verplicht lid te worden! Het schuttershof, een groene oase, met de toren die pas in 1646 voltooid, werd was zoals gebruikelijk achter het gildehuis gelegen (afb. 8 en 9).

Afb. 8. De rechthoekige met bomen omzoomde schietbaan is goed herkenbaar op dit detail van het stadsplan van Hondius (1641). Links de oude Lieve met het Sint-Antoniusbrugje. Boven rechts de binnen- en buitengracht van de stadsvesten. Bemerkt de molen uiterst rechts. De voorloper van de huidige Kluzenaarstraat leidt ernaartoe vanuit de Molenaarstraat (zie afb. 8).

De busschietergilde werd in 1703 afgeschaft en een halve eeuw later heropgericht, maar moest de schutterij elders in de stad beoefenen. Het stadseigendom geworden huis en terrein werd in de jaren 1700 overwegend gebruikt als onderkomen voor militairen, hun paarden en hun materiaal. Dit werd hospiti-um voor militairen, hospice genoemd, maar was zeker geen hospitaal in de huidige betekenis van ziekenhuis. Rond de schietbaan werden paardenstallen gebouwd. Vanaf 1777 werd het complex verhuurd om er een armenhuis in te richten. Dit werd enkele jaren later van de stad afgekocht door de promotoren van deze armenzorg. Vanaf die jaren bestond het Sint-Antoniushof uit een

Afb. 9. Koningsschieting van de Sint-Antoniugilde gezien vanaf de Blaisantvest met vestgracht (in de voorgrond). De vertakking ervan is de Binnenlieve of Nieuwe Lieve, nu onderdeel van de Kolveniersgang. Midden: de achterzijde van het gildehuis met misschien wel wat te groot weergegeven toren. De prominent getoonde windmolen stond op een molenberg aan het einde van de Molenaarstraat bij de Kluizenaarstraat. Twee schilderijen, resp. van Pieter Hals (17de-eeuw) en van Engelbert van Siclers (aangepaste kopie van Hals) in het STAM, tonen schitterend hoe feesten inrichten te land en te water een belangrijk onderdeel was van de schutterij.

open terrein, goed herkenbaar als voormalige schietbaan, omzoomd door bebouwing voor arme bejaarden (afb. 10). Het geheel bleef de naam Sint-Antoniushof behouden onder het beheer van de voorlopers van het OCMW. De toren verdween in 1821. Aan de achterzijde van het schuttershuis werden twee kapellen gebouwd, waarvan de grootste behouden bleef en bij de restauratie ingericht werd als Cultuurkapel Sint-Vincent.

Aan de ingang van de kapel buiten prijkt een beeld van Sint-Antoonius met een flink uit de kluiten gewassen varken aan zijn zijde (zie afb. 1), een mooie herinnering aan de naamgever van het hof, de kaai en ook nog een brugje over de Lieve (afb. 11). De herkomst van het beeld is ons niet bekend. Marcel Daem (1991), die de kunstwerken (vooral glasramen en altaar) van de kapel beschreef, laat het Antoniusbeeld onvermeld. Ook in de samenvattende publicatie in *Stadsarcheologie* (1998) van Bert Monnoye die het schuttershuis grondig bestudeerde, is daarover niets te vinden.

Afb. 10. De tot 'Hospice des vieilles Femmes' omgevormde Antoniusshof, goed herkenbaar achter het oude schuttersgebouw (Stadsplan van Gevaert en Vanimpe, 1878, kopie in DSMG). De Passage de la Lieve (Lievegang) bovenaan duidt erop dat de binnenvestgracht in die tijd ook Lieve genoemd werd. In de rechterbovenhoek de dubbele bomenrij van de Opgeëistenlaan. Er onder de textielfabriek gekend als Florida en UCO-De Hemptinne. Het gangske met beiderzijds kleine beluikhuisjes (toen Sint-Antoniusskaai nr. 30) werd 'De Konijnepijp' genoemd. Pogingen in 1976 om dit te behouden en te restaureren mislukten (zie o.m. Het Volk, 5 aug. 1976 en 5 nov. 1981).

Afb. 11. Het ijzeren Sint-Antoniussbrugge uit 1888 (niet gedateerde foto uit een ons onbekend tijdschrift). Dit werd in 1953-1954 vervangen door de nog bestaande stenen constructie in pseudohistorische stijl à la Brugge (GT 1991, jg. 20, p. 293-295).

Afb. 12. Sint-Antoniuskaai in de typische tekenstijl van 'Steven' (uit Agenda 1984).

Afb. 13. Sint-Antoniuskaai zoals ze er lange tijd uitzag: met witgekalkte geveltjes (foto Edmond Sacré).

Afb. 14. Toestand in 1977 van de huisjes rechts (ten oosten) van het gildehuis met drie deuren naast elkaar. De middelste gaf toegang tot een 'poortje': een beluik met drie huizen: Sint-Antoniusskaai nr. 6, herkenbaar op het grondplan in afb. 9. Foto uit Moreau, R., 2003, *Archiefbeelden Gent. Deel IV. Beluiken, poortjes en cités*, p. 22. Daarin ook een foto genomen in het citeetje zelf. De (te hard gerestaureerde) overkragingen wijzen op 17de-eeuwse bouw. Vergelijk met afb. 15.

Afb. 15. Toestand in 2011 van dit bijna volledig afgebroken stukje erfgoed. De drie deuropeningen van afb. 14 zijn nog goed herkenbaar. Bemerkt de rooilijnverlegging uiterst rechts: fataal voor alle oude bebouwing en een schoolvoorbeeld van wat niet zoveel jaren geleden nog moest en nu gelukkig niet meer mag...

Afb. 16. Ook hierin is een citeetje herkenbaar aan het poortje onder de dakkapel.

In de tweede helft van de vorige eeuw werd de oudere bebouwing van de kaai-straat grotendeels afgebroken. Het ‘pittoreske beeld van de armoe’ (afb. 12 en 13) verdween geleidelijk aan. Het gildehuis doorstond als bij wonder alle mogelijke stormen. Na een geslaagde restauratie schittert het weerom in zijn oorspronkelijke rode gevelkleur en als imitatie witsteen vuurwapens. Met het andere oude erfgoed dat er, zoals de oude citeetjes (afb. 14, 15 en 16), niet prestigieus uitzag, werd allesbehalve zorgvuldig omgegaan. Het kon op weinig waardering en geld rekenen... jammer! Gelukkig is het complex nu grotendeels een fraai ingerichte woonzone, gedeeltelijk verborgen achter de be-

bouwing van de Sint-Antoniushoek. De historiek van de in de jaren 1970 nog zichtbare bebouwing staat degelijk beschreven bij Van Aerschot e.a. (1979).

In volgende bijdragen zal gehandeld worden over de eredienst van Sint-Antonius in Gent en over de waterlopen die vorm gaven aan de Sint-Antoniushoek en de Kolveniersgang: de Lieve binnen de stadsvesten en een vrijwel onbekend gebleven aftakking daarvan, de 'Nieuwe Lieve'.

Referenties

- Bral, G.J. ((1979). Bedreigd. Sint-Antoniushoek, een vroeg-neogotische huiskapel. In: *Stadsarcheologie*, jg. 3 nr. 3, 29-30.
- Claes, J., Claes, A., Vincke, K. (2002). Sanctus. *Meer dan 500 heiligen herkennen*, Davidsfonds Leuven, p. 268.
- Daem, M. (1991). Kapel Sint-Vincentius a Paulo, Sint-Antoniushoek. In *GOV Heraut*, 1991, jg. 26 nr. 2, p. 1-11; idem, brochure Open Monumentendag 1990, p. 4-10.
- De Cock, A. (1891). *Volksgeneeskunde in Vlaanderen*, Vuylsteke, Gent, p. 249.
- Devriese, L. (2019, in druk). Sint-Antoniusvuur bij mensen en varkens. Hoe de waardering voor varkens in West-Europa verschristelijkt werd. In: *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift*, jg. 87.
- De Wulf, J. Ph. (1767). *Generaelen Index... der Materien begrepen in de vyf Placcaert-boeken van Vlaanderen*, Meyer, Gent, p. 652-654.
- Dhaene, S., Beeckmans, P., Vanhove, K. (1999). *Hoge hakken roze billen: een multidisciplinaire kijk op het varken*. Museum voor Volkskunde, Gent, pp. 110.
- Hunink, V. (vert., 2013). *Athanasius van Alexandrië. Antonius, onsterfelijke icoon van de monnik*, Damon, Budel.
- Jacobus a Voragine, *Legenda aurea* (Jacques de Voragine, La Légende dorée, vert. Boureau, A., Goulet, M., Moulinier, L., 2004, Parijs, Gallimard, coll. Pléiade nr. 504, p. 128-132).
- Monnoie, B. (1998). Het schuttershuis van de gilde van Sint-Antonius in Gent. In: *Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent*, jg. 22 nr. 3, p. 4-16.
- Sandell-Dupeley, R. (ongedateerd). *Saint-Antoine en Dauphiné au temps de la peste du feu*. CCL éditions, Grenoble (E-boek).
- Steels, M. (1974). Over de soevereine gilde der kolveniers, Busseschieters en kolveniers, gezegd hoofdgilde van Sint Antone te Gent. In: *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 3, p. 165-173.
- Van Aerschot, S., red. (1979). *Bouwen door de eeuwen heen*. Deel 4nb, Stad Gent. Noord-Oost, p. 363-371. De naamgever van de kapel staat foutief aangeduid als Vincentius van Padua.
- Vanderhaeghen, F. (1866). *Histoire de la gilde souveraine des coulevriers, arquebusiers et canonniers, dite chef-confrérie de Saint-Antoine à Gand*, De Busscher, Gent, p. 1-17 en 74; idem (1967a). *Jaerboeken van het soevereine Gilde der kolveniers, busschieters en kanonniers, gezegd hoofdgilde van Sint Antone te Gent*, Annoot-Braeckman, Gent, deel I, Inleiding, p. I-X, hoofdstuk p. 120, 188; idem (1867b), deel II, pp. 323, idem (1867c) deel III, p. 84-88.